

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta (HE 259/2022 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kulttuuriasiainneuvos Juha-Pekka Suomi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- liikuntatoimen ylitarkastaja Ulla Silventoinen, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
- ylijohtaja Riitta Maijala, Suomen Akatemia
- johtaja Laura Raaska, Suomen Akatemia
- pääsihteeri Minttu Korsberg, Valtion liikuntaneuvosto
- maakuntajohtaja Kari Häkämies, Maakuntaliittojen yhteistyöelin
- yhteiskuntasuhdepäällikkö Toni Ahva, Suomen Olympiakomitea ry
- tutkimuspäällikkö Aija Saari, Suomen Paralympiakomitea ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Huippu-urheilun instituutti KIHU

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liikuntalakia. Muutettaviksi ehdotetaan lain tavoitteita ja määritelmiä sekä valtion liikuntaneuvostoa, muutoksenhakua ja valtionapuviranomaista koskevia säännöksiä. Esityksen tavoitteena on tarkentaa ja selkiyttää laissa olevaa käsitteistöä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lisättäväksi valtionapuviranomaiseksi Suomen Akatemia liikuntatieteellisten avustusten myöntämisessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2023.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksen taustalla on pääministeri Marinin hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan hallituskauden aikana tehdään selvitys huippu-urheilulain tarpeellisuudesta liikuntapoliittisen selonteon (VNS 6/2018 vp) mukaisesti. Kyseistä selontekoa koskevassa eduskunnan kirjelmässä (EK 52/2018 vp) on sivistysvaliokunnan mietinnön (SiVM 22/2018 vp) kannanottoehdotuksen kohdan 8 mukaisesti edellytetty, että hallitus arvioi erillisen huippu-urheilulain säätämisen tarpeen. Ministeri Lauri Tarastin tekemän selvityksen johtopäätöksenä on todettu, että edellä mainittu erillislaki ei ole tarpeellinen, sillä mahdollisesti tarvittava lisäsääntely voidaan toteuttaa voimassa olevaa liikuntalakia muuttamalla.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan selvennettäväksi huippu-urheilun määritelmää sekä tehtäviksi eräitä muita muutoksia, joilla selkeytetään ja täsmennetään lain käsitteistöä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi valtion liikuntaneuvostoa, muutoksenhakua ja valtionapuviranomaista koskevia säännöksiä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosesityksin.

Liikuntalain tavoitteet

Valiokunta asiantuntijakuulemisissa esitettyyn yhtyen kannattaa hallituksen esityksen muutos-ehdotuksia lain tavoitteita koskevaan säännökseen.

Lakiin lisättäväksi ehdotetulla tavoitteella edistää kestävää kehitystä liikunnassa ja huippu-urheilussa selvennetään käsitystä kestävästä kehityksestä ekologisenä, sosiaalisena ja taloudellisena kokonaisuutena. Muutosesitys vastaa myös liikuntapolitiikan nykyistä käytäntöä, jossa kestävä kehityksen painoarvo korostuu aikaisempaa enemmän hallitusohjelman ja yleisen yhteiskuntapolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Ehdotus lisätä lakiin turvallisen toimintaympäristön vaatimus osaksi liikuntalain tavoitteiden toteuttamisen lähtökohtia tuo lakiin yhden urheiluyhteisön vastuullisuusohjelman keskeisistä elementeistä.

Huippu-urheilun määritelmä

Huippu-urheilusta säädetään liikuntalaissa tällä hetkellä hyvin suppeasti, joten valiokunta pitää perusteltuna täsmentää huippu-urheilun määritelmää. Hallituksen esityksessä määritelmää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen sisältyvät keskeiset huippu-urheilun edistämistä koskevat tavoitteet, joita ovat valmennuksen ja valmentajakoulutuksen, kaksoisurapolkujen, huippu-urheilun koordinaation, huippu-urheilun tutkimus- ja innovaatiotoiminnan ja huippu-urheilun rahoituksen kehittäminen sekä kansainvälisten urheilutapahtumien järjestämisen tukeminen.

Valiokunnan mietintö SiVM 20/2022 vp

Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotetusta säännöksestä ei riittävästi tule esille huippu-urheilun edistäminen urheilijan näkökulmasta, joten valiokunta ehdottaa sääntelyn täsmentämistä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevällä tavalla.

Alueellinen liikuntaneuvosto

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on käyty keskustelua aluehallintovirastossa asiantuntijaelimenä olevan alueellisen liikuntaneuvoston asettajatahosta, joka voimassa olevan liikuntalain (7 §) mukaan on maakunnan liitto. Kyseistä säännöstä ei hallituksen esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Aluehallintoviranomaiset ovat lausunnossaan esittäneet, että aluehallintovirasto olisi luonteva taho mainitun asiantuntijaelimen asettajaksi. Maakuntien liitot puolestaan ovat puoltaneet hallituksen esitystä olla muuttamatta nykytilaa näiltä osin.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena hallituksen esityksessä tehtyä ratkaisua olla muuttamatta alueellisen liikuntaneuvoston asettamista koskevaa säännöstä ja saamaansa selvitykseen viitaten pitää tarpeellisenä, että alueellisten liikuntaneuvostojen tehtävästä tehdään selvitys, jonka perusteella voidaan tehdä johtopäätökset mahdollisista muutostarpeista.

VALIOKUNNAN YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

3 §. Määritelmät. Valiokunta saamaansa asiantuntijalausuntoon viitaten kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun 2 momentin mukaisessa määritelmässä ei mainita urheilijoita lainkaan, vaikka urheilijoiden tulee olla keskiössä huippu-urheilun kehittämisessä. Säännöksessä ei mainita myöskään kilpailu- ja harjoitteluolosuhteita, vaikka ne ovat oleellisia tekijöitä huippu-urheilun mahdollistamisessa.

Sivistysvaliokunta ehdottaa 2 momentin muuttamista siten, että huippu-urheilun määritelmässä tuodaan esille urheilijan valmentautuminen sekä kilpailu- ja harjoitteluolosuhteiden kehittäminen. Säännöksen luettavuuden parantamiseksi valiokunta ehdottaa, että ilmaisu ”valmennusta ja valmentajakoulutusta” korvataan sanalla ”valmennusosaamista”.

6 §. Valtion liikuntaneuvosto. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion liikuntaneuvostoa koskevaa pykälää siten, että valtion liikuntaneuvosto antaa lausuntoja laajemmin kuin vain liikuntamäärärahojen käytöstä. Neuvosto voi ehdotuksen mukaan antaa lausuntoja toimialansa strategisesti merkittävistä liikuntaa koskevista asioista, jotka määritellään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa liikunnan edistämisestä (550/2015).

Vaikka edellä todetun ehdotuksen tarkoituksena ei ole kaventaa valtion liikuntaneuvoston mahdollisuutta lausua esimerkiksi liikuntajärjestöjen yleisavustuksista, ehdotetun säännöksen sanamuotoa voi asiantuntijakuulemisessa esitetyn perusteella tulkita toisin eli valtion liikuntaneuvoston lakisääteistä lausunnonantamistehtävää nykyisestä kaventaen. Valiokunnan näkemyksen mukaan pykälää on tarpeellista täsmentää, jotta sääntely on selkeää eikä jää perustelujen varaan. Valiokunta ehdottaa, että säännökseen lisätään valtion liikuntaneuvoston tehtäviin kuuluvaksi lausunnon antaminen toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 259/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

liikuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikuntalain (390/2015) 2 ja 3 §, 6 §:n 2 momentti sekä 11 ja 15 § seuraavasti:

2 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on edistää:

- 1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa;
- 2) väestön hyvinvointia ja terveyttä;
- 3) fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista;
- 4) lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä;
- 5) liikunnan kansalaistoimintaa;
- 6) huippu-urheilua;
- 7) liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita;
- 8) eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa; sekä
- 9) kestävää kehitystä liikunnassa ja huippu-urheilussa

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat, turvallinen toimintaympäristö sekä ympäristön kunnioittaminen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) liikunnalla kaikkea omatoimista ja järjestettyä liikunta- ja urheilutoimintaa paitsi huippu-urheilua;
- 2) huippu-urheilulla kansallisesti merkittävää sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävää tavoitteellista urheilutoimintaa; huippu-urheilua edistetään tukemalla urheilijoiden valmentautu-

Valiokunnan mietintö SiVM 20/2022 vp

mista sekä kehittämällä valmennusosaamista, kaksoisurapolkuja, huippu-urheilun koordinaatiota, huippu-urheilun tutkimus- ja innovaatiotoimintaa, huippu-urheilun rahoitusta ja kilpailu- ja harjoitteluosuhteita sekä tukemalla kansainvälisten urheilutapahtumien järjestämistä;

3) terveyttä ja hyvinvointia edistävällä liikunnalla elämäntapojen eri vaiheissa tapahtuvaa kaikea fyysistä aktiivisuutta, jonka tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitäminen ja parantaminen ja jota edistetään kehittämällä alan toimintaa, koordinaatiota ja rahoitusta.

6 §

Valtion liikuntaneuvosto

Neuvoston tehtävänä on käsitellä liikunnan kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja erityisesti arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella, tehdä aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä ja strategisesti merkittävistä liikuntaa koskevista asioista. Neuvostolla on jaostoja asioiden valmistelua varten.

11 §

Muutoksenhaku

Edellä 10 §:ssä tarkoitettuun opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

15 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen 8—14 §:ssä tarkoitettujen avustusten osalta on opetus- ja kulttuuriministeriö. Aluehallintovirasto toimii valtionapuviranomaisena muissa kuin kustannuksiltaan merkittävissä perustamishankkeissa sekä 9 §:ssä tarkoitettujen virastojen käyttöön osoitettujen määrärahojen myöntämisessä. Suomen Akatemia voi toimia valtionapuviranomaisena liikuntatieteellisten avustusten myöntämisessä. Toimivallan jaosta valtionapuviranomaisten välillä voidaan tarkemmin säätää valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Valiokunnan mietintö SiVM 20/2022 vp

Helsingissä 8.12.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Paula Risikko kok
varapuheenjohtaja Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Marko Asell sd
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Pasi Kivisaari kesk
jäsen Ari Koponen ps
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Pirkka-Pekka Petelius vihr
jäsen Ville Valkonen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen